

Corneliu Vlad - comentator politic

Este interesant de rememorat cum a reacționat lumea - și, mai ales Occidentul - la evenimentele din Ucraina. Mai întâi, stupeoare - față de decizia Kievului de a amâna Acordul cu UE, apoi față de alungarea de la putere a președintelui ucrainean. După stupefacție, indignare - față de anexarea Crimeii de către Rusia și acțiunile secesioniste din estul și sudul Ucrainei. Media și discursul politic au derapat uneori într-o retorică care rezona cu cea a războiului rece, mergând până la a-l compara pe Putin cu Hitler. Dezaprobarea vehementă a politicii și acțiunilor Moscovei s-au însoțit cu înghețarea (pe cât cu putință, desigur, dar aceasta e o altă discuție) a relațiilor Occidentului cu Moscova și cu sancțiuni tot mai dure aplicate Rusiei. Și, în sfârșit, cronologic vorbind, un al treilea tip de reacții (care s-a manifestat, însă timid, încă de la izbucnirea crizei), a fost încercarea de a înțelege motivațiile și poziția Rusiei, reacțiile și viitoarele ei intenții. Unii au propus chiar calea dialogului cu Moscova, gestionarea coordonată a crizei și identificarea în comun a unor soluții acceptabile pentru toate părțile. Partizanii dialogului și concilierii au reușit și n-au reușit în eforturile lor, important este că dialogul nu s-a rupt, doar se întrerupe din când în când. Oricum, calea reglementării, deși se întrezărește, nu este încă nici prea clar trasată, nici prea sigură.

Dar adepții dialogului devin tot mai imperativi. „Este nevoie de un compromis cu Rusia”, afirma clar, în preziua summitului NATO 2014, un comentariu al postului de radio Deutsche Welle. Nici la summitul G-20 de la Brisbane - anticipa comentatorul german - nu se va găsi o soluție de rezolvare a conflictului din Ucraina. Din acest motiv, susținea el, Occidentul are nevoie de o altă viziune și de o nouă strategie.

Noua confruntare dintre Rusia și Occident a prăbușit Ucraina într-o situație dezastruoasă și - pentru unii - ridică chiar întrebări în ce privește statalitatea țării, iar anexarea Crimeii de către Moscova și destabilizarea estului țării au acutizat problemele din regiune și din relația Rusia-Occident. Părțile în conflict au escaladat tonul disputei, care a atins uneori reacții de-a dreptul isterice, comparabile cu cele din momentele critice ale războiului rece. Tocmai de aceea „Este nevoie, mai mult ca oricând, de prudență. Trebuie găsită o nouă strategie, iar posibilitățile și riscurile - bine cântărite” - conchidea analiza lui Deutsche Welle.

Punctul de vedere care recomandă o nouă abordare a crizei ucrainene câștigă teren, în Occident - și nu numai la Berlin, care a avut de la bun început o poziție mai precaută și mai reținută în ce privește raporturile cu Moscova. Și alte capitale, și alți lideri occidentali înclină să opteze pentru un alt tip de gestionare a crizei. Schimbarea de atitudine nu echivalează, însă, cu vreo dorință subită de a face concesii Moscovei și nici nu este semn al renunțării la valorile democrației și la principiile de relații interstatale unanim recunoscute, în teorie, ca suveranitatea statelor, inviolabilitatea frontierelor etc, principii care, afirmă răspicat Occidentul, au fost încălcate de Rusia în raporturile sale cu Ucraina. Noua atitudine occidentală a fost impusă de aprecierea realistă a situației în primul an de criza acută în relațiile ucraineano-ruse și de pragmatism. Sunt tot mai mulți analiștii care susțin că, fără participarea Rusiei, Ucraina nu poate face față situației economice și sociale dezastruoase prin care trece țara. Rusia controlează și livrările de gaze prin Ucraina, și piața de desfacere pentru bunurile

industriale ucrainene, și fluxul de ruble trimise în țară de ucrainenii care lucrează în Rusia. Fără alt tip de relații cu Rusia, Ucraina nu poate ieși din criză, mai ales că nici Occidentul și formatele sale europene și euroatlantice, nici instituțiile internaționale ca FMI, Banca Mondială nu pot sau „nu au pe agendă” o implicare mai angajantă în Ucraina. Mai ascuțită și mai presantă este, de la începutul lui 2015, situația din Grecia, care ridică în fața Occidentului și a instituțiilor sale o sfidare fără precedent, care are, printre multiplele sale efecte, și eclipsarea crizei ucrainene, care riscă să decadă în rândul urgențelor internaționale „de rangul al doilea”.

Este, prin urmare, absolut necesar ca guvernele occidentale și conducerea ucraineană să ajungă la o viziune și o abordare comună a situației și să facă o ofertă Rusiei, care să țină cont și de interesele acesteia. Ceea ce nu înseamnă că Occidentul (și Kievul) ar trebui să facă Moscovei concesii intolerabile, ca între interese și valori, Vestul ar urma să opteze pentru interese.

Cum s-ar putea ieși din impasul ucrainean, se întreabă și Occidentul, și Moscova, dar în primul rând ucrainenii. În mod firesc, trebuie început prin încetarea focului și a vărsării de sânge în Ucraina. Armistițiile temporare convenite până acum între părțile angajate în ostilități au fost și precare, și prea puțin respectate. Condițiile minime de

securitate și pace necesare pot fi întrunite doar prin încetarea tuturor operațiunilor militare și garanții internaționale pentru respectarea acordurilor în materie ce urmează a fi convenite, pentru a se putea trece la faza următoare, a instalării temeinice într-un dialog substanțial între părțile direct implicate, dar și (a unora dintre cele) interesate. Un prim pas care ar putea conduce la desensibilizarea și detensionarea treptată a situației ar fi, inclusiv pentru politicieni și analiști occidentali, renunțarea explicită la intenția de a include (deocamdată?) Ucraina în NATO. Decizia Radei Supreme de la Kiev de a renunța la statutul de neutralitate a țării a fost primită la Moscova ca o adevărată sfidare și i-a justificat înăsprirea poziției și pe teren (în zonele controlate sau atacate de insurgenți), și în dialogul cu Kievul și capitalele occidentale.

În ce-l privește, Kievul joacă - sau pare a fi antrenat într-un joc - care contrariază conducerea de la Kremlin. În raporturile Ucrainei cu Uniunea Europeană s-a ajuns la un anumit compromis, în sensul că s-a căzut de acord ca Moscova să primească asigurări că Tratatul de Asociere cu UE semnat de Ucraina nu va aduce dezavantaje majore economiei Rusiei. S-a luat act și de posibilele urmări negative ale Acordului de Asociere asupra economiei rusești, Bruxelles-ul acceptând, de facto, să amâne intrarea în vigoare a documentului până la 1 ianuarie 2016. În schimb, după renunțarea la statutul de neutralitate a țării, raporturile Ucrainei cu NATO par, dimpotrivă, să intre într-o zonă imprevizibilă, deci riscantă, pentru Moscova, care cere, și în această privință, garanții internaționale ca Ucraina, până mai ieri statul /sau teritoriul cel mai apropiat Rusiei, ar putea intra în NATO, considerat, din nou, de către Moscova principalul sau inamic extern.

Imperativ pentru rezolvarea crizei din Ucraina este și procesul de normalizare a situației interne a țării, în

situația în care, așa cum subliniază majoritatea comentatorilor, și din Occident, și din Rusia, corupția se dovedește a fi, pentru statul ucrainean, un pericol mai mare chiar decât acela al secesiunii teritoriale a țării. Însănătoșirea situației interne prin reforme, combaterea corupției, democratizarea etc, trebuie, de aceea, să meargă în paralel cu identificarea soluției optime de descentralizare și administrare a țării, care să ofere mai multe drepturi regiunilor, dar și asigurarea și respectarea drepturilor minorităților naționale. Toate aceste cerințe au fost deja formulate și analizate, unele dintre ele chiar puse în aplicare, altele sunt încă în plină dezbateră. Democratizarea, reformarea și restructurarea societății ucrainene a fost, în principiu, promisă de președintele Petro Porosenko.

Nimeni nu-și face iluzii că, pe plan intern ucrainean se va putea ajunge prea curând la un compromis durabil. Între taberele în confruntare se întinde un teatru de luptă udat de sânge, iar între puterile din exterior implicate în conflict se ridică un zid de neîncredere și teamă reciprocă. Un nou razboi mondial nu este iminent, nici unul regional, de amploare, dar cronicizarea unei situații periculoase, de nici pace-nici război, este ușor de imaginat. Ucraina tinde să se cronicizeze într-un focar exploziv latent. S-ar putea chiar dezmembra. Sau ar supraviețui, dar ca un stat periculos destabilizat ori cu

viitor precar, după un tipic imperial bine cunoscut, date fiind precedentele din R. Moldova, Georgia etc.

Vestea bună ar fi că nimeni, nici în Ucraina, de la omul de rând și până la – să zicem – marii oligarhi și nimeni, în lume, n-ar fi interesat într-o Ucraină trecută prin fier și sânge, după scenariile la modă după războiul rece: somalez, iugoslav, irakian, libian, sirian. Încrederea, în interiorul granițelor Ucrainei, trebuie restabilită atât între diferitele sectoare ale societății, fie ele regiunile vestice și estice sau vorbitori de ucraineană și rusă, cât și între forțele politice sau clanurile economice. Dar încrederea trebuie restabilită și între Kiev și Moscova, ceea ce presupune un demers politico-diplomatic, dar și uman, de o complexitate mai rar întâlnită în viața internațională. Precedente, în istoria lumii, totuși, există, de la desprinderea Lumii Noi de Imperiul Britanic prin războiul pentru independență a Americii sau despărțirea pașnică a dominionului britanic Hindustan în India, Pakistanul, Bangladesh și Sri Lanka până la post-Cehoslovacia și post-Iugoslavia de astăzi. A face însă comparații între asemenea situații istorice și sinergia ruso-ucraineană nu ar fi doar un simplu exercițiu de gratuitate, ci și o riscantă speculație teoretică.

Nici relațiile ruso-americe, nici relațiile între UE și Rusia nu vor fi prea curând la fel cum erau înainte de criza ucraineană. Trebuie să se schimbe multe lucruri înainte de a se mai putea vorbi despre eventuale parteneriate strategice ale Occidentului cu Moscova.

Dar în politică afirmațiile categorice sunt hazardate. Și nici pesimismul nu e recomandabil.

Realitățile au obiceiul să spulbere pe neașteptate stări de fapt înrădăcinate uneori parcă pe vecie. Părinții mei au fost contemporanii prabușirii a trei imperii: otoman, țarist și habsburgic. Generația mea a fost martora destrămării imperiilor coloniale canonice: britanic, francez, portughez, olandez etc., iar cei mai tineri au avut prilejul de a asista la dispariția Uniunii Sovietice.

Ce urmează? ...

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*